

Petar Teofilović

∴ Union Egyetem, Dr. Lazar Vrkatić Jogi és Üzleti Tanulmányok Kara, Újvidék
∴ figaro@nscable.net

AUTONÓMIA A SZERB KÖZTÁRSASÁG 2006. ÉVI ALKOTMÁNYA SZERINT¹

*Autonomy according to the 2006 Constitution
of the Republic of Serbia*

Autonomija prema Ustavu Republike Srbije iz 2006. godine

A Szerb Köztársaság 2006. évi Alkotmánya meghatározza a polgárok területi autonómiára vonatkozó jogát. Az idevágó alkotmányos rendelkezések elemzése azt mutatja, hogy ezt az alkotmányos jogot más alkotmányos rendelkezések több ponton is korlátozzák. Ezért úgy tűnik, hogy az alkotmány írójának nem is az volt a szándéka, hogy megteremtse a keretet ennek a jognak a teljes körű érvényesítéséhez, hanem hogy sikeresen korlátozza azt, és csupán a hangoztatás szintjére szorítsa. A területi autonómia egyetlen fontos eleme sem szavatolt vagy megfelelően védett magában az Alkotmányban: nem ismeri el a meglévő területi autonómia (Vajdaság) folytonosságát, és nem szavatolja annak létezését és fennmaradását sem, mivel az Alkotmány bevezeti az autonóm tartományok megszüntetésének vagy összevonásának a lehetőségét. Az Alkotmány nem ír elő szinte semmilyen kizárólagos, eredeti hatáskört a területi autonómia számára, hanem ezt a törvényekkel kell szabályozni, és gyakorlatilag a ritka, közvetlenül említett hatásköröket is korlátozza. Az autonóm tartományok kifejezett jogát, hogy önállóan szabályozzák a saját szerveiket és azok hatásköreit, más alkotmányos rendelkezések nagymértékben csorbitják. Az autonóm tartományok területe, a területi autonómia meglétének egyik alapvető feltétele, nincs az Alkotmányban meghatározva, hanem ezt is a törvényekre hárítják, így azok területe könnyedén módosítható, tehát akár csökkenthető is. Ezek szervei mindössze törvénynél alacsonyabb aktusok meghozatalára jogosultak, míg sok tekintetben a területi autonómia nem rendelkezik önállósággal a tartomány pénzügyeit, bevételeit és vagyonát illetően sem. Mindebből következik, hogy Szerbia érvényes Alkotmányában az autonómia gyakorlatilag nem létezik – annak terjedelme és tartalma nincs alkotmányosan meghatározva, csupán törvényekkel is szabályozható, könnyen módosítható, és nem léteznek alkotmányos garanciák még a területi autonómia valamely minimális hatásköreit illetően sem. Ennélfogva a területi autonómia helyzete a

---

¹ Az előadás elhangzott a *Területi és nem területi autonómia* elnevezésű, magyar nyelvű jogi-tudományos tanácskozáson (Palics, 2014. június 5–7. Szervezők: Magyar Nemzeti Tanács és a belgrádi Union Egyetem Dr. Lazar Vrkatić Jogi és Üzleti Tanulmányok Kara). A belgrádi Union Egyetem Dr. Lazar Vrkatić Jogi és Üzleti Tanulmányok Karának rendkívüli egyetemi tanára.

SZK Alkotmánya alapján az egyik legfontosabb vitatott kérdés, amely miatt elengedhetetlen az alkotmányos keret teljes módosítása ebben a témakörben, amire a közeljövőben számítani lehet.

Kulcsszavak: autonómia, Vajdaság, autonóm tartomány, Statútum (az autonóm tartomány alaptörvénye), Szerb Köztársaság Alkotmánya

BEVEZETŐ MEGJEGYZÉSEK

A Szerb Köztársaság 2006. évi Alkotmányát annak elfogadása óta számos alkalommal bírálták, a meghozatalának eljárását, de bizonyos kérdések alkotmányos rendezésének módját illetően is.² Mondhatni, már közvetlenül az elfogadását követően olyan vélemények láttak napvilágot, melyek szerint ez az Alkotmány nem nyújt megfelelő alapot a nyitott kérdések megválaszolásához, sőt a társadalmi előrehaladás kerékkötője, és ezért mielőbb meg kell változtatni (lásd pl. PIHLER S. 2006: 8; RAKIĆ-VODINELIĆ V. 2006: 8). Ezek a bírálatok egyre fokozottabbá váltak a 2013. év során, valamint a 2014 áprilisában megtartott rendkívüli parlamenti választások időszakában, elsősorban olyan tekintetben, hogy az többé nem kompatibilis a számos reformmal, melyet Szerbiának végre kell hajtania ahhoz, hogy teljesíthesse az Európai Unióhoz való csatlakozás feltételeit (MARTINOV Z. 2013; SUBOTIĆ Đ. 2013; RUSOVAC O. 2013; Szerbiai Európai Mozgalom, 2014 a, b).

2013 decemberében Szerbia Alkotmánybírósága meghozta a IU-360/2009. számú határozatát, melyben megállapította, hogy a Vajdaság Autonóm Tartomány Statútuma (a továbbiakban: a VAT Statútuma) rendelkezéseinek közel kétharmad része nincs összhangban a Szerb Köztársaság hatályos Alkotmányával (a továbbiakban: SZK Alkotmánya).³ Ezzel „az autonóm tartomány legmagasabb szintű jogi aktusát” gyakorlatilag teljesen megcsonkította, tovább élezve az egyik legkényesebb kérdést – az autonóm tartományok helyzetének kérdését a jelenlegi Alkotmányban.⁴ Ennek a beavatkozásnak már a mértéke is vitát keltő. Ugyan-

² A vitatott alkotmányos megoldások közé tartoznak azok is, melyek az állam meghatározására, a bíróság helyzetére, az emberi jogok biztosítására, a nemzetközi egyezményeknek a hazai jogrendszerben betöltött helyzetére, a gazdaság szabályozás bizonyos kérdéseire, az autonóm tartományok és a helyi önkormányzatok helyzetére stb. vonatkoznak.

³ Az Alkotmánybíróság úgy találta, hogy a VAT Statútumának összesen 70 szakaszából több mint 40 nincs összhangban az SZK Alkotmányával.

⁴ Annak érdekében, hogy a Statútum számos rendelkezésének hatályon kívül helyezésével ne veszélyeztessék Vajdaság AT működését és a polgároknak az autonóm tartományhoz való jogát, az Alkotmánybíróság egy végzésével 6 hónappal elhalasztotta a Határozat közzétételét az SZK Hivatalos Közlönyében, hogy ebben az időszakban a VAT Képviselőháza (mint a meghozója) és az SZK Nemzetgyűlése (mint az előzetes jóváhagyó) összehangolhassák a Statútumot az Alkotmánnyal (Szerb Alkotmánybíróság, IU-360/2009. határozat,

is, tekintettel arra, hogy az alkotmányos rendelkezések értelmében az autonóm tartomány státútuma meghozatalának eljárásában két képviselőház is részt vesz – a Szerb Köztársaság Nemzetgyűlése (a továbbiakban: SZK Nemzetgyűlése) előzetes jóváhagyását adja a Statútumjavaslat szövegére, majd csak ezt követően fogadhatja azt el az autonóm tartomány Képviselőháza (a továbbiakban: VAT Képviselőháza) –, az Alkotmánybíróság határozata felveti a kérdést, vajon hogyan következhetett be az, hogy a Statútum meghozatala során két parlamentnek sem sikerült felismernie ekkora számú alkotmányellenes rendelkezést. Másrészről, feltehetjük azt a kérdést is, hogy az Alkotmánybíróság a jogértelmezési határozatával, a jogalkotás területét is érintve, nem lépte-e túl a saját hatáskörét.

Az írás tárgya az SZK Alkotmánya azon rendelkezéseinek elemzése, melyek a területi autonómiára vonatkoznak. Ezek határozatlan, tisztázatlan, sőt ellentmondásos jellege (R. Marković a 2006. évi alkotmányt úgy jellemezte, mint nomotechnikai szempontból Szerbia alkotmányos történetének a leginkább írástudatlan alkotmánya – lásd MARKOVIĆ R. 2006: 5) termőtalajul szolgál a különböző, szabad értelmezéseknek, és mindenképpen hozzájárult az Alkotmánybíróság ilyen határozatához. Emellett, noha határidőn belül elfogadták VAT új Statútumát, az autonóm tartomány státusának kérdése és az SZK Alkotmánya által szavatolt autonómia terjedelme és tartalma egyáltalán nem vált *ad acta* témává (PÁSZTOR I. 2014).⁵ Az írás elméleti kiindulópontja a területi autonómia fogalma⁶, amely egy bizonyos területi egység polgárainak-lakosainak azon jogát jelenti, hogy a megadott keretek között, a területi egység szervein keresztül, önállóan dönthessenek bizonyos kérdésekben, és a saját érdekeiket szolgáló tevékenységet folytathassanak anélkül, hogy az állami hatalom/területi egységek magasabb szintjeinek szervei ebbe beleavatkoznának. A területi autonómia szükségessé teszi olyan elemek meglétét, mint a terület, melyen az autonómia érvényesül, a meghatározott feladatokat autonóm módon ellátó szervek, a hatáskörök meghatározása és az eszközök biztosítása a feladatok ellátásához stb. A cikk célja, hogy a területi autonómia lényegi elemei alkotmányos kezelésének

---

138.). Az Alkotmánybíróság által erre a célra megszabott határidő lejártá előtt, 2014. május 20-án a szerb parlament előzetes jóváhagyását adta az Alkotmánybíróság határozatával összehangolt Statútumjavaslatra, és az így kijavított Statútumot két nappal később a VAT Képviselőháza is elfogadta.

⁵ Vajdaság AT Képviselőházának elnöke, Pásztor István a tartomány új státútumának elfogadását követően kijelentette, hogy ez az alapokmány „oktrojált szabadság és önkéntesség eredménye, amely a Szerb Alkotmánybíróság határozatából következik, illetve, hogy Vajdaság autonómiájának kérdése továbbra is nyitott marad [...], mivel a Statútum elfogadásával még nem oldottuk meg ezt a kérdést”.

⁶ *Autonómia* – függetlenség, önkormányzat (görög eredetű, *Auto-* összetételekben: egyedül, önállóan, saját; *Nomos*-törvény, szabály).

áttekintésén keresztül (az autonómiára vonatkozó alkotmányos jog; az SZK Alkotmánya által megengedett autonómiatípusok meghatározottsága; az autonóm tartományok megalapítása és megszüntetése; ezek területe, hatáskörei, szervei és jogi aktusai; az autonóm tartományok pénzügyi önállósága) rámutasson az alkotmányos rendelkezések következetlenségeire és ellentmondásaira az autonóm tartományok helyzete vonatkozásában, ami miatt az SZK Alkotmánya szóban forgó rendelkezéseinek mindenképp mielőbb felülvizsgálat tárgyát kell képeznie.

1. AZ AUTONÓMIA JOGA ÉS AZ AUTONÓM TARTOMÁNYOK MEGSZÜNTETÉSE

Az SZK Alkotmányának 12. szakasza meghatározza, hogy a polgároknak a tartományi autonómiára és a helyi önkormányzatra való joga korlátozza az államhatalmat, és hogy ez a jog csak az alkotmányosság és a törvényesség tiszteletben tartása mellett érvényesülhet, míg az SZK Alkotmányának 176. szakasza kimondja, hogy a polgároknak joguk van a tartományi autonómiára, amelyet közvetlenül vagy a szabadon megválasztott képviselőik révén érvényesítenek. Tehát a tartományi autonómiára való jognak fontos demokratikus funkciót betöltő, alkotmányos jognak kellene lennie: amely korlátozza az államhatalmat. Ennek a jognak a terjedelmét és tartalmát nem rendezi maga az Alkotmány, hanem, amint az látható a többi idevágó alkotmányos rendelkezésből is, ezt a tárgykört is teljes egészében törvényekkel szabályozzák. Az Alkotmány azt is előírja, hogy ez a jog az alkotmányosság és a törvényesség tiszteletben tartása mellett érvényesülhet, amivel a kör bezárult azzal, hogy ezt az „alkotmányos jogot” törvényekkel mint alacsonyabb jogerejű aktusokkal korlátozni lehet (a Joggal a Demokráciáért Európai Bizottság [Velencei Bizottság] az autonóm tartományok helyzete rendezésének efféle módját az SZK Alkotmányában „igen kétértelműként” jellemezte – lásd Joggal a Demokráciáért Európai Bizottság, 2007). Az SZK Alkotmányának a tartományi autonómiára vonatkozó más rendelkezéseivel ezt a jogot a lehető legnagyobb mértékben lerombolják, megkérdőjelezve és értelmetlenné téve szinte minden, a tartomány autonóm státusához szükséges bármiféle előfeltételt és elemet illetően. Így már ezen a megalapozó szinten a tartományi autonómia joga úgy kerül kinyilvánításra, hogy annak terjedelme és tartalma nincs pontosítva, és ezért könnyen és gyakran módosítható törvényhozási (és nem alkotmányozó) eljárással, ezért aztán felmerül a kérdés, vajon lehet-e egyáltalán úgy beszélni a polgárok tartományi autonómiára való jogáról, mint alkotmányos jogról. Az alkotmányos garanciák hiányában, melyekkel legalább a jog valamely minimális eleme állandó lenne, illetve csak alkotmánymódosítással lehetne azt megváltoztatni, a polgárok tartományi autonómiára való jogára vonatkozó alkotmányos rendelkezés csak formális kijelentés marad, világos tartalom nélkül.

A tartományi autonómiára való jogot tovább relativizálja az Alkotmány 182. szakaszának 3. bekezdése, amely szerint az Alkotmány módosítására előírt nyozott eljárás szerint új autonóm tartományok alakíthatók, a már meglévők pedig megszüntethetők vagy összevonhatók. Itt nem az eljárás (az Alkotmány módosítására vonatkozó) a vitás elem, hanem csak az autonóm tartományok megszüntetésének a lehetősége. Ugyanis a meglévő autonóm tartományok megszüntetése (és összevonása) nem volt lehetséges még az előző, 1990. évi Alkotmány értelmében sem (ún. miloševići alkotmányban, amely arról volt ismert, hogy gyakorlatilag teljesen megszüntette a tartományok autonómiáját, formálisá téve azt, különösebb tartalom nélkül). Az autonóm tartomány megszüntetése egyben azt is jelenti, hogy az adott területi egység polgárai elveszítik az autonómiára vonatkozó jogukat. Ebből következik az a kérdés, vajon milyen alkotmányos „autonómiára való jog” az, amely megszüntethető, valamint hogy vajon egy meglévő autonóm tartomány megszüntetése a polgárok kimondott, területi autonómiára vonatkozó alkotmányos jogának megsértését jelenti-e. Ily módon az autonóm tartományok helyzete a korábbiakhoz képest tovább gyengül, mivel nincs garancia arra, hogy a meglévő autonóm tartományok fennmaradnak (egyáltalán vagy összevonásuk esetén – eredeti formájukban). Tehát az Alkotmány a polgároknak az autonómiára való jogának kimondása mellett sem szavatolja még lényegében sem az autonóm tartományok létezését/fennmaradását.

2. „LÉNYEGI” ÉS EGYÉB AUTONÓMIA SZERBIA ALKOTMÁNYÁBAN

Szerbia alkotmánya az autonóm tartományokat végsőkéig általános és határozatlan formában definiálja, mint „Alkotmánnyal alapított autonóm területi közösségek, amelyekben a polgárok a tartományi autonómiára való jogukat érvényesítik” (SZK Alkotmánya, 2006, Első rész, 182. szakasz, 1. bekezdés). Ebből a megfogalmazásból nem lehet következtetni az Alkotmány által meghatározott autonómia formájára, de az idevágó egyéb rendelkezések és az Alkotmány részeinek elemzése rámutat, hogy nem egy, hanem legalább három különböző autonómiaforma kerül meghatározásra. Az Alkotmány 182. szakasza 2. bekezdésében kimondja, hogy a Szerb Köztársaságnak két autonóm tartománya van (Vajdaság és Kosovo-Metohija), míg ugyanezen szakasz 3. bekezdése lehetővé teszi új autonóm tartományok alakítását, valamint a már meglévők megszüntetését vagy összevonását – tehát lehetséges, hogy a jövőben több autonóm tartomány is legyen a két meglévő mellett.

A már megalapított tartományok esetében azok különböző, de nem meghatározott és nem világos alapon szerveződnek. Az egyik autonómiaforma az Alkotmány szerint kizárólag Kosovo-Metohija Autonóm Tartományt illeti meg

(a továbbiakban: Kosovo-Metohija): Kosovo-Metohija az egyedüli autonóm tartomány, amely megemlítésre kerül az Alkotmány preambulumban, mint a Szerb Köztársaság területének része, és csak ennek biztosít az SZK Alkotmánya lényegi autonómiát Szerbián belül (SZK Alkotmánya, 2006, Preambulum). Marković rámutat arra, hogy az alkotmányelméletben nem létezik „lényegi” és „nem lényegi” autonómia; az vagy fennáll, vagy nem, és ha fennáll, akkor lehet vagy „teljes” vagy „nem teljes” (MARKOVIĆ R. 2006: 8–9. és 33). Ennek a meghatározatlan tartalmú kifejezésnek az alkalmazása nemcsak jogilag indokolatlan, hanem úgy is értelmezhető, mintha Kosovo-Metohija szuverén hatalommal rendelkezne. Az alkotmányszöveg értelmezésében további zavart okoz a kifejezések következtelen alkalmazása – míg a preambulumban Kosovo-Metohiját „tartománynak” vagy csak „Kosovo-Metohijának” nevezik, addig az Alkotmány Hetedik részében, amely az SZK területi berendezésével foglalkozik, már a „Kosovo-Metohija Autonóm Tartomány” kifejezést alkalmazzák. Kosovo-Metohija ezen „lényegi autonómiáját” külön törvénnyel kellene szabályozni, melyet az Alkotmány módosítására előirányozott eljárás szerint kell elfogadni (SZK Alkotmánya, Második rész, 182. szakasz, 2. bekezdés). Eközben az Alkotmányban nincs semmiféle utalás arra, miből áll ez a fajta autonómia, és hogy miben különbözik Vajdaság és az esetleges újabb tartományok autonómiájától – egyedül az világos, hogy ez a terminus arra utal, hogy Kosovo-Metohija szélesebb és tartalmasabb autonómiával rendelkezne, mint Vajdaság AT. Azonban, tekintettel az autonóm tartományokra vonatkozó alkotmányos rendelkezésekre, melyek szerint az autonómia tartalma könnyedén átalakítható és korlátozható törvényekkel, az következik, hogy még az a „lényegi” autonómia sem lehetne autonómia a szó valódi értelmében.

Az elmondottakból következik, hogy Vajdaság AT az Alkotmány szerint olyan autonómiát élvez, amely „nem lényegi”,⁷ azaz terjedelmét tekintve szűkebb és tartalmilag szegényebb ahhoz képest, amit Kosovo-Metohija élvezne. Egyes szerzők rámutatnak arra is, hogy egy ilyen, nem definiált „nem lényegi” autonómia lényegtelen dologként is kezelhető alkotmányos értelemben, ezért szükségtelen, ami végső soron bevezetője lehet Vajdaság Autonóm Tartomány formális megszüntetésének (PIHLER S. 2006: 8). Az a kérdés, hogy beszélhetünk-e egyáltalán olyan autonómia meglétéről, amely nem „lényegi”. Az autonóm tartományok különböző alkotmányos helyzete külön hangsúlyt kap az

---

⁷ Azt az „autonómiát”, amely nem „lényegi”, nevezhetjük formálisnak, deklaráltnak, nem teljesnek, látszólagosnak stb. is, de a probléma lényege nem az „autonómia” kifejezés mellett álló melléknévben keresendő, hanem hogy egy efféle kontextusban maga az „autonómia” fogalma is vitatható. Ugyanez vonatkozik azokra az autonóm tartományokra is, melyeket esetleg a későbbiekben alapítanának.

Alkotmány 184. szakasza 4. bekezdésével, amely csupán Vajdaság AT-ra vonatkozik (lásd korábban). Végezetül, tekintettel arra, hogy az Alkotmány mindkét meglévő tartományra vonatkozóan tartalmaz olyan rendelkezéseket, melyek csak ezek egyikére vagy másikára vonatkoznak, így az újonnan alapított tartományoknak mindkettőtől eltérő helyzete lenne. Tehát az Alkotmány legalább háromféle autonómiaformát határozott meg, és ez a szám akár nagyobb is lehet, attól függően, hogyan szabályoznák a törvényekben az esetleges újonnan alapított tartományok helyzetét. Azonban a probléma lényege nem az aszimmetrikus autonómiák (különböző autonóm egységek eltérő szintű autonómiával) meglétében van, hanem abban a tényben, hogy az Alkotmány nem határozza meg az autonómiájuk tartalmát (ezzel pedig nem is szavatolja azt), illetve abban, hogy bármely tartomány, bármilyen névvel illetnék is annak autonómiáját, ilyen alkotmányos keretek között nem tud valóban autonóm lenni.

Végül, az Alkotmány 182. szakaszának 1. bekezdése kimondja, hogy az autonóm tartományok „Alkotmányban megalakított autonóm területi közösségek”, amely Vajdaság AT esetében nem felel meg a tényleges állapotnak. Vajdaság Szerbián belül folyamatosan rendelkezett autonóm státussal, a Jugoszláv SZSZK, a Jugoszláv SZK, valamint Szerbia és Montenegró Államközössége idején is, és ennek autonómiáját ebben az időszakban soha nem szüntették meg formálisan. Mivel nem alapítható meg az, ami már létezik, így Vajdaságot sem lehetett az SZK 2006. évi Alkotmányával „megalakítani” (ezzel legfeljebb esetleg megerősíteni lehetett a létezését már korábról). Ebből a szempontból jobb, és a tényeknek inkább megfelelő megfogalmazás szerepelt az SZK 1990. évi Alkotmányának 108. szakaszában, amely szerint az autonóm tartományok „a területük külön [...] jellemzőivel összhangban jönnek létre”.

3. AZ AUTONÓM TARTOMÁNY TERÜLETE

Az alkotmány meghatározza, hogy az autonóm tartományok területe és az autonóm tartományok *közi* határok módosításának feltételeit törvénnyel szabályozzák, és hogy ez módosítható a polgároknak népszavazáson történő véleményalkotása nélküli is (SZK Alkotmánya, 182. szakasz, 4. bekezdés). Tekintettel arra, hogy az alkotmány csupán azt írja elő, hogy az autonóm tartományok területe törvénnyel kerül meghatározásra, ezzel valójában nem definiálja, és így nem is szavatolja annak területét. Egy törvényt sokkal könnyebb módosítani, mint az Alkotmányt, így azután a tartomány területe valójában meghatározatlan és könnyen módosítható.⁸ Ezt a megoldást az SZK 1990. évi Alkotmánya vezette

---

⁸ Az SZK hatályos területszervezési törvényének 27. szakasza megállapítja, hogy Vajdaság AT területét 45 helyi önkormányzati egység alkotja, melyeket a törvény fel is sorol. A

be, és már akkor arra a tényre utalt, hogy ezzel a tartomány funkcionális és területi rögtönzéssel alakítható (BELJANSKI S. 1991: 12). Azonban ahelyett, hogy az új alkotmánnyal ezt módosították volna oly módon, hogy magában az Alkotmányban határozzák meg az autonóm tartományok területét (mint alkotmányos kategóriát), a korábbi megoldást fenntartották a 2006. évi Alkotmányban is.

Továbbá tisztázatlan, és ezért különböző értelmezésekhez vezethet az a rendelkezés, amely szerint az autonóm tartományok területe csak akkor módosítható, ha az autonóm tartományok *közötti* határokról van szó (amely pillanatnyilag teljesen használhatatlan rendelkezés, mivel Szerbiában nincsenek olyan autonóm tartományok, melyek egymással határosak)⁹, de egyértelműen nem említ sem népszavazást, sem más feltételeket azon autonóm tartományok területének módosítására vonatkozóan, melyek nem határosak egymással. Lévéen, hogy az SZK területszervezési törvénye sem tartalmaz semmilyen idevágó rendelkezést, így az a kérdés nem csupán alkotmányosan rendezetlen, hanem gyakorlatilag egyáltalán nincs szabályozva.

4. AZ AUTONÓM TARTOMÁNY HATÁSKÖREI

Az autonóm tartományok hatáskörei tekintetében Szerbia alkotmánya előírja, hogy „az autonóm tartományok hatáskörébe azok a kérdések tartoznak, amelyeket célszerű módon lehet érvényesíteni az autonóm tartományokon belül, és amelyek nem tartoznak a Szerb Köztársaság hatáskörébe”, és hogy a köztársasági, tartományi, illetve helyi jelentőségű kérdéseket törvény határozza meg (SZK Alkotmánya, 177. szakasz, 1. és 2. bekezdés). Az Alkotmány nem említ egyetlen konkrét tartományi jelentőségű kérdést sem, és nem határozza meg a tartományi jelentőségű kérdések ismérveit sem, így ezeket minden olyan törvényben külön

---

törvény módosításával változtatni, így akár csökkenteni is lehet az autonóm tartomány területét, egyszerűen, a területéhez tartozó valamely felsorolt helyi önkormányzati egység hozzácsatolásával vagy törlésével, ami által azok többé nem képeznék részét az autonóm tartománynak, pl. ha Vajdaság területéről (Szerémségből vagy Bánátból) valamely önkormányzatot vagy annak egy részét Belgrád városához csatolnák, vagy ha a területszervezési törvényből törölnék valamely helyi önkormányzatot, amely jelenleg a törvény értelmében VAT területét képezi.

⁹ A községek területének változása esetén a törvény előlátja a népszavazás kiírásának kötelezettségét (mégpedig javaslattevő, tehát nem kötelező jelleggel), de nem tartalmaz semmilyen rendelkezést az autonóm tartomány területe megváltoztatása esetén a népszavazás természetéről és kötelező érvényéről. Az Alkotmány 182. szakasza 4. paragrafusának megfogalmazásából logikusan következik, hogy a népszavazás kiírása kötelező az autonóm tartományok területének módosítása esetén is, valamint azt is, hogy egy ilyen népszavazás eredménye kötelező érvényű a törvényhozó számára (tehát ekkor kötelező, és nem csupán javaslattevő jellegű népszavazásról lenne szó). Lásd még M. PAJVANČIĆ 2009: 233–234.

kell meghatározni, melyek azokra a területekre vonatkoznak, ahol a tartomány hatáskörrel rendelkezhet (lásd az Alkotmány 183. szakaszát). Ahhoz, hogy egyáltalán területi autonómiáról beszélhessünk, elengedhetetlen, hogy létezzenek bizonyos, a területi egység számára fenntartott hatáskörök, és kívánatos, hogy ezek a hatáskörök ne csupán formálisak, látszólagosak legyenek.

A tartományi hatáskörök korlátozásának egy további formája következik az Alkotmány 97. szakaszából, amely felsorolja mindazokat a területeket, melyekkel kapcsolatban az SZK rendelkezik kizárólagos hatáskörrel, mivel ezekben a kérdésekben az autonóm tartományoknak nem lehet semmiféle hatásköre, még akkor sem, ha azok tartományi jelentőségű kérdések. Az Alkotmány legnagyobb hiányossága ebben a részben az, hogy nem rendel semmiféle forráshatásköröket az autonóm tartományokhoz: az Alkotmány idevágó, 183. szakasza csak azokat a *területeket* sorolja fel, melyeken törvénnyel meghatározhatóak a tartományi érdekű kérdések, de nem foglalkozik az autonóm tartományok konkrét hatásköreivel ezeken a területeken. Új törvény meghozatalakor vagy egy hatályos törvény módosítása esetén, ezeken a területeken minden alkalommal meg kell határozni a tartományi jelentőségű kérdéseket (melyek ugyanakkor nem tartoznak az SZK hatáskörébe a 97. szakasz szerint), és explicite fel kell sorolni az autonóm tartomány hatásköreit az adott területen. Ezért elméletileg előfordulhat, hogy az autonóm tartomány még ezeken a területeken se jusson egyetlen hatáskörhöz sem (ha azt a megfelelő törvény nem írja elő), és ez a megoldás a gyakorlatban lehetővé teszi a hatáskörök állandó és egyszerű megváltoztatását, az adott területet szabályozó törvények közösleges módosításával.

Még az Alkotmányban említett ritka tartományi hatásköröket is relativizálják és szűkítik az Alkotmány más rendelkezései, akár úgy, hogy egyik helyen meghatározzák őket, a másikon viszont gyakorlatilag megszüntetik, és csak formalitássá degradálják (lásd a következő fejezetet), akár azzal, hogy gyakran ismételtetik, hogy szinte minden, ami az autonóm tartományokkal kapcsolatos, „a törvénnyel összhangban” valósul meg, vagyis az autonómia szinte minden aspektusa módosítható és korlátozható, vagy akár meg is szüntethető – törvényekkel. Ez vonatkozik a tartományi jelentőségű kérdések meghatározására (SZK Alkotmánya, 177. szakasz), Kosovo-Metohija „lényegi autonómiájának” szabályozására és az autonóm tartományok területének meghatározására (SZK Alkotmánya, 182. szakasz), a tartományi érdekű kérdések szabályozására az autonóm tartományok által, az AT gondoskodására az emberi és kisebbségi jogok tiszteletben tartásáról, a tartományi vagyoni igazgatására (SZK Alkotmánya, 183. szakasz), az autonóm tartomány forrásbevételeinek nemére és mértékére, az autonóm tartományok részesedésére az SZK bevételeiből (184. szakasz)... Az elmondottakból következik, hogy az autonóm tartományok nem rendelkeznek szinte semmilyen, előre meghatározott hatáskörrel, míg a törvényben

meghatározott hatásköröket különösebb nehézségek nélkül meg lehet szüntetni. Ezért ebben a tekintetben is meghatározatlan az autonóm tartományok helyzete, tetszőleges értelmezéseknek kitéve, miközben az Alkotmány nem tartalmaz semmiféle garanciákat a hatásköröket illetően, még a tartományi jelentőségű kérdések szabályozását illetően sem.

5. AZ AUTONÓM TARTOMÁNY SZERVEI ÉS JOGI AKTUSAI

Az Alkotmány 179. szakasza előírja az autonóm tartományok azon jogát, hogy az Alkotmánnyal és a saját státútumukkal összhangban, önállóan írják elő a saját szerveik és közszolgálataik szervezeti felépítését és jogkörét, míg a 183. szakasz 1. bekezdésében ismét, valamivel részletesebben szólnak az autonóm tartományok azon jogáról, hogy „az Alkotmánnyal és a státútummal összhangban szabályozzák az általuk alakított szervek és szolgálatok jogkörét, megválasztását, szervezeti felépítését és működését”. Azonban a 180. szakaszban az Alkotmány azt írja elő, hogy az autonóm tartomány legfelsőbb szerve a képviselőház, és ezzel máris megszegi és lényegileg degradálja az autonóm tartományoknak a szerveik önálló rendezésére vonatkozó saját rendelkezést. Az SZK Alkotmánybíróságának értelmezésében ebből a rendelkezésből az következik, hogy az SZK Alkotmánya nem csupán azt határozza meg, mi az autonóm tartományok legfelsőbb szerve, hanem jelentős mértékben előre is vetíti a tartományi szervek szerveződését és kölcsönös viszonyát, mivel, az Alkotmánybíróság következtetése szerint, az SZK Alkotmánya az autonóm tartományokban képviselőházi rendszert (a hatalom egységesítése) vezet be, amely ezzel kötelezi is a tartományokat (Szerb Alkotmánybíróság, IU-360/2009. határozat, IX. fejezet, 118–123.). Efféle érvelés után az Alkotmánybíróság az Alkotmány 126. szakaszához menekül (amely az SZK Kormánya tagjai tisztségeinek összeférhetetlenségéről szól, nem pedig a tartományi szervekről!), hogy ebből arra is következtessen, hogy VAT végrehajtó szerve nem nevezhető Kormánynak (uo., 123–124.). Ha ehhez hozzátesszük, hogy a tartomány nem rendelkezik saját bírósági rendszerrel, és hogy az Alkotmánybíróság értelmezése nyomán drasztikusan csökkentek a tartományi ombudsman jogkörei is (uo., X. fejezet, 13. pont, 133–134.), ebből az következik, hogy az autonóm tartományoknak azon kimondott jogából, hogy önállóan határozzák meg a saját szerveik jogköreit, szinte semmi sem marad.

Amikor az autonóm tartományok jogi aktusairól beszélünk, vitathatatlan, hogy a legmagasabb jogi aktusukat, a státútumot, az SZK Alkotmánya törvénynél alacsonyabb aktusként határozza meg, azonban kérdéses ennek igazoltsága. Tekintettel a státútummal szabályozott téma jelentőségére, annak rangban az alkotmányozó törvény szintjén kellene állnia, de semmiképp sem a törvénynél

alacsonyabb jogerővel rendelkező szinten, az a rendelkezés pedig, hogy az autonóm tartomány statútumával kapcsolatban a Nemzetgyűlésnek kell előzetes jóváhagyást adnia, a visszaélésektől és hibáktól nyújt védelmet. Ezenkívül az AT képviselőháza csak törvénytől alacsonyabb aktusokat hozhat, még olyan témában is, melyet a törvény tartományi jelentőségüként határoz meg. Így lehetséges, hogy az SZK törvényeivel közvetetten szabályozzanak olyan területeket, melyeken formálisan az autonóm tartomány rendelkezik, miközben a tartomány jogi aktusainak tartalmát ily módon nagymértékben meg lehet határozni, vagy akár hatályon kívül lehet helyezni.

6. PÉNZÜGYI AUTONÓMIA ÉS AZ AUTONÓM TARTOMÁNY VAGYONA

Az autonóm tartományok a törvénnyel összhangban rendelkeznek a tartományi vagyonnal (SZK Alkotmánya, 183. szakasz, 5. bekezdés), míg a forrásbevételeik nemeit és nagyságát, valamint az SZK bevételeiből való részesedésüket törvénnyel szabályozzák (SZK Alkotmánya, 184. szakasz, 1–3. bekezdés), miközben az adókiivetés lehetősége nem áll az autonóm tartományok rendelkezésére. Az Alkotmány tartalmaz egy különleges rendelkezést is Vajdaság AT esetében: hogy a költségvetése az SZK költségvetésének legalább 7%-át teszi ki, azzal, hogy a VAT büdzséjének 3/7 részét a nagyberuházások finanszírozására kell fordítani (SZK Alkotmánya, 184. szakasz, 4. bekezdés).¹⁰ Tehát még a vagyonnal és a forrásbevételekkel való rendelkezés tekintetében is törvények korlátozzák az autonóm tartományt, és mivel az Alkotmány előre meghatározza a saját költségvetése nagy részének (3/7) rendeltetését is, így az autonómia ezen a területen korlátozott és formális.

ZÁRÓ MEGJEGYZÉSEK

Noha Szerbia alkotmánya meghatározza a polgárok területi autonómiára vonatkozó jogát, azonban ezt a jogot gyakorlatilag minden tekintetben korlátozza, vagy egyszerű formáságnak minősíti. Az autonóm tartományokra vonatkozó alkotmányos előírások elemzése rámutat, hogy mindazt, amit az Alkotmány látószög ad az egyik szakaszában, valamely másik szakaszban korlátozza vagy

---

¹⁰ Ez a rendelkezés, a tartományi hivatalos személyek nyilatkozatai szerint, az Alkotmány elfogadása óta a legtöbbször megszegett alkotmányos rendelkezés, tekintettel arra, hogy azóta egyetlenegyszer sem valósult meg. Érdekes, hogy a polgároknak a tartományi autonómiára vonatkozó joga egyik fő elemének ilyen szembevető megsértése kapcsán mind a mai napig nem indítottak semmilyen hivatalos eljárást egy kifejezett alkotmányos norma figyelmen kívül hagyása miatt, sem az Alkotmánybíróságnál, sem valamely más szerv előtt.

elveszi. Ebből arra a következtetésre juthatunk, hogy az alkotmány szerzőjének nem is állt szándékában, hogy ezek a területi egységek valóban bármilyen valódi autonómiával rendelkezzenek, sokkal inkább az, hogy minél inkább korlátozzák őket, a pusztán formalitás szintjére. Az alkotmány a tartományi autonómiának gyakorlatilag egyetlen lényegi elemét sem szavatolja: nem ismeri el a tartományi autonómia folytonosságát (Vajdaság Autonóm Tartományt ezzel az Alkotmánnyal „hozzák létre”), és nem szavatolja még a meglétét/fennmaradását sem, mivel az autonóm tartományok megszüntethetőek vagy összevonhatóak más tartományokkal. Még a Kosovo-Metohija számára fenntartott „lényegi” autonómia, melyet törvénnyel kellene szabályozni, sem számít valódi értelemben vett autonómiának, és ez már magában arról árulkodik, milyen jellegű autonómiára számíthatnak más tartományok, melyek az alkotmány értelmében nem „lényegiek”. Az Alkotmány szinte semmilyen hatáskört sem rendel az autonóm tartományokhoz, miközben az autonóm tartomány azon jogát, hogy önállóan írja elő a tartományi szervek felépítését és hatásköreit, az Alkotmány egyéb rendelkezései jelentős mértékben korlátozzák, mivel ezekre a szervekre és kölcsönös helyzetükre vonatkozó rendelkezések nagyrészt más köztársasági aktusokban szerepelnek. Az autonóm tartományok területét, mint a létezésük előfeltételét, nem szavatolja az Alkotmány, így az könnyedén megváltoztatható. Az autonóm tartomány szervei mindössze törvénynél alacsonyabb aktusok meghozatalára jogosultak, és nem rendelkeznek autonómiával még vagyoni, bevételi és pénzügyi kérdésekben sem. Az autonómia az SZK jelenlegi Alkotmánya szerint gyakorlatilag nem létezik: annak terjedelme és tartalma nincs meghatározva, törvényekkel szabályozható és módosítható, könnyen változtatható/szűkíthető, és nem léteznek garanciák még a tartományi szervek valamely minimális hatásköreit illetően sem. Az ilyen, az önállóság bármilyen jellemzőjét nélkülöző „autonómia” csupán üres, tartalom nélküli keret. Ezért ez az egyik olyan égető kérdés, melyet egészen másként kell rendezni az SZK új alkotmányában, melynek meghozatalára belátható időn belül számítani lehet.

ÖSSZEFOGLALÓ

A Szerb Köztársaság 2006. évi Alkotmánya meghatározza a polgárok területi autonómiára vonatkozó jogát. Az idevágó alkotmányos rendelkezések elemzése azt mutatja, hogy ezt az alkotmányos jogot más alkotmányos rendelkezések több ponton is korlátozzák. Ezért úgy tűnik, hogy az alkotmány írójának nem is az volt a szándéka, hogy megteremtse a keretet ennek a jognak a teljes körű érvényesítéséhez, hanem hogy sikeresen korlátozza azt, és csupán a hangoztatás szintjére szorítsa. A területi autonómia egyetlen fontos eleme sem szavatolt vagy megfelelően védett magában az Alkotmányban: nem ismeri el a meglévő

területi autonómia (Vajdaság) folytonosságát, és nem szavatolja annak létezését és fennmaradását sem, mivel az Alkotmány bevezeti az autonóm tartományok megszüntetésének vagy összevonásának lehetőségét. Az Alkotmány nem ír elő szinte semmilyen kizárólagos, eredeti hatáskört a területi autonómia számára, hanem ezt a törvényekkel kell szabályozni, és gyakorlatilag a ritka, közvetlenül említett hatásköröket is korlátozza. Az autonóm tartományok kifejezett jogát, hogy önállóan szabályozzák a saját szerveiket és azok hatásköreit, más alkotmányos rendelkezések nagymértékben csorbítják. Az autonóm tartományok területe, a területi autonómia meglétének egyik alapvető feltétele, nincs az Alkotmányban meghatározva, hanem ezt is a törvényekre hárítják, így azok területe könnyedén módosítható, tehát akár csökkenthető is. Ezek szervei mindössze törvénynél alacsonyabb aktusok meghozatalára jogosultak, míg sok tekintetben a területi autonómia nem rendelkezik önállósággal a tartomány pénzügyeit, bevételeit és vagyonát illetően sem. Mindebből következik, hogy Szerbia érvényes Alkotmányában az autonómia gyakorlatilag nem létezik – annak terjedelme és tartalma nincs alkotmányosan meghatározva, csupán törvényekkel is szabályozható, könnyen módosítható, és nem léteznek alkotmányos garanciák még a területi autonómia valamely minimális hatásköreit illetően sem. Ennélfogva a területi autonómia helyzete az SZK Alkotmánya alapján az egyik legfontosabb vitatott kérdés, amely miatt elengedhetetlen az alkotmányos keret teljes módosítása ebben a témakörben, amire a közeljövőben számítani lehet.

IRODALOM

- (Megjegyzés: a szerző az internetes forrásokat 2014. július 25-e és 27-e között látogatta meg.)
- BELJANSKI, Slobodan: Pokrajina bez teritorije (Terület nélküli tartomány), *Novosadski glas* 8. sz., 1991. március 8. 12.
- JOGGAL a Demokráciáért Európai Bizottság: *Vélemény Szerbia alkotmányáról* (405/2006. sz.), Strasbourg, 2007. március 19. 4.; a világhálón: http://www.coe.org.rs/REPOSITORY/234_misljenje_o_ustavu_srbije_mart_07.doc
- MARKOVIĆ, Ratko: *Ustav Republike Srbije iz 2006 – Kritički pogled*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, 54. évf., 2. sz., Belgrád, 2006; a világhálón: http://anali.ius.bg.ac.rs/A2006-2/Anali%202006_2%20005-046.pdf
- MARTINOV, Zlatoje: *Ustav iz 2006. godine – razorni stampedo populizma, Republika* 544–545. sz., Belgrád, 2013. márciusa, 23–26. (A Szerbia alkotmánya – Az európai út fékezője. Miért és hogyan kell módosítani az alkotmányt? című kerekasztal-beszélgetésen elhangzott előadás, Újvidék, 2013. február 20.), a világhálón: <http://www.republika.co.rs/544-545/25.html>.
- PAJVANČIĆ, Marijana: *Komentar Ustava Republike Srbije* (A Szerb Köztársaság Alkotmányának értelmezése), Belgrád, 2009
- PÁSZTOR, István: *A Radio Sto Plusnak adott nyilatkozat*, 2014. május 20., a világhálón: <http://www.radiostoplus.com/item/13979>

- PIHLER, Stanko: Pokrajina bez autonomnosti nema smisla (Az autonómia nélküli tartománynak nincs értelme), *Danas*, Belgrád, 2006. október 5. 8.
- RAKIĆ-VODINELIĆ, Vesna: Ustav kao normativna forma ne može pomerati granice realnosti (Az alkotmány, mint jogi keret, nem tudja módosítani a valóság határait) 1–3, *Danas*, Belgrád, 2006. október 3–5.
- RUSOVAC, Olivija: Zašto nam je potreban novi Ustav? (Miért kell új alkotmány?), *Republika*, Belgrád, 546–547. sz., 2013. áprilisa, oldalszámok nélkül az internetes kiadásban (összefoglaló a 2006. évi szerb alkotmányról szervezett kerekasztal-beszélgetés résztvevőinek előadásából, a Merre tart Szerbia? projekt keretében, Belgrád, 2013. márciusa), a világhálón: <http://www.republika.co.rs/546-547/20.html>
- SUBOTIĆ, Đorđe: *Oktroisani ustav – Suštinski generator krize u Srbiji* (Oktrojált alkotmány – A szerbiai válság lényegi serkentője), Újvidék, 2014. február 21., megjelent a világhálón: http://www.slobodnavojvodina.org/index.php?option=com_content&view=article&id=1488:vojvoanski-klub-ustav-generator-krize&catid=54:prenosimo&Itemid=67. (A Szerbia alkotmánya – Az európai út fékezője. Miért és hogyan kell módosítani az alkotmányt? című kerekasztal-beszélgetésen elhangzott előadás, Újvidék, 2013. február 20.)
- SZERB Alkotmánybíróság, IU-360/2009 határozat.
- SZERB Köztársaság 2006. évi Alkotmánya.
- SZERB Köztársaság területszervezési törvénye.
- SZERBIAI Európai Mozgalom (2014 a): *Beszámoló a Milyen alkotmány kell Szerbiának?* elnevezésű közvitáról (Újvidék, 2014. február 13.) – a világhálón: http://www.emins.org/uploads/useruploads/dokumentipdf/Izve%C5%A1taj_Kakav-ustav-je-Srbiji-potreban-feb2014.pdf.
- SZERBIAI Európai Mozgalom (2014 b): *Beszámoló a Milyen alkotmány kell Szerbiának?* elnevezésű közvitáról (Kragujevac, 2014. március 24.) – a világhálón: http://www.emins.org/uploads/useruploads/forum-it/Izvestaj_Cetvrta-grana-vlasti_KG.pdf.

Autonomy according to the 2006 Constitution of the Republic of Serbia

The 2006 Constitution of the Republic of Serbia stipulates the citizens' right to territorial autonomy. The analysis of the relevant constitutional provisions shows that this constitutional right is in several points limited by other constitutional provisions. It appears that the writer of the Constitution did not aim to create a framework for a full validation of this right, but to successfully limit it and simply to keep it on a level of assertion. In the Constitution, none of the important elements of territorial right is guaranteed or adequately protected: it does not recognize the continuity of the existing territorial autonomy (Vojvodina) and it does not guarantee its existence or survival either, since the Constitution introduces the possibility of termination and integration. The Constitution does not stipulate almost any exclusive, original jurisdiction for the territorial autonomy, but this must be regulated by laws, and this practically limits the scarcely directly mentioned powers. Other constitutional provisions largely impair the explicit

right of the autonomous provinces to regulate their own bodies and their powers. The territory of the autonomous provinces, one of the fundamental conditions of territorial autonomy, is not stipulated in the Constitution, but this is also passed over to laws, thus its field can easily be modified, therefore even reduced. Their bodies are entitled only to bring minor legal acts, while in many aspects the territorial autonomy does not bear independence regarding the province's financial affairs, income and assets either. All this leads to the conclusion that in the presently valid Constitution of Serbia autonomy practically does not exist – its scope and content is not constitutionally defined, it can be regulated only by laws, it is easily modifiable, and there are no constitutional guarantees for even any minimal powers for the territorial autonomy either. Therefore, the position of territorial autonomy according to the present Constitution of RS is one of the most widely discussed issue due to which it is crucial to modify the constitutional framework of this matter, which is accounted for in the near future.

Key words: autonomy, Vojvodina, autonomous province, Statute (the fundamental law of the autonomous province), Constitution of the Republic of Serbia

Autonomija prema Ustavu Republike Srbije iz 2006. godine

Ustav Republike Srbije iz 2006. godine određuje prava građana na teritorijalnu autonomiju. Analiza odnosnih odredbi ustava, pokazuje nam da ovo ustavno pravo drugi ustavni normativi na više mesta ograničavaju. Zato nam se čini, da namjera onog, koji je pisao ustav, i nije bio taj da stvori okvir za punopravno primenu ovog prava, već da ga uspešno ograniči, te da ga svede samo na njeno isticanje. U Ustavu ni jedan važan element autonomije nije zagaranovan, niti na odgovarajući način zaštićen: ne priznaje se kontinuitet postojeće teritorijalne autonomije (Vojvodine), ne garantuje se ni njeno postojanje niti opstanak, budući da Ustav uvodi mogućnost ukidanja autonomnih pokrajina ili njihovo spajanje. Ustav ne propisuje nikakvu isključivu, originalnu nadležnost za teritorijalnu autonomiju, već je to potrebno regulisati zakonima, a praktično ograničava i one retke, neposredno nabrojane nadležnosti. Izrazito pravo autonomnih pokrajina, da samostalno regulišu rad svojih organa i njihove nadležnosti, u velikoj meri umanjuju druge ustavne odredbe. Teritorija autonomne pokrajine, jedna od osnovnih uslova postojanja teritorijalne autonomije, u Ustavu nije definisana, već se i to prevlađuje na zakone, te se njihova teritorija lako može izmeniti, znači može se čak i smanjiti. Njihovi organi imaju ovlašćenja samo za donošenje pravnih akata koji su nižeg ranga od zakona, dok teritorijalna autonomija u mnogim aspektima ne raspolaže samostalnošću, tako ni u pogledu finansija, prihoda i imovine pokrajine. Iz svega ovoga proizilazi, da u važećem Ustavu Republike Srbije autonomija praktično ne postoji – njen okvir i sadržaj

nije ustavno određen, moguće ga je realizovati i samo zakonima, lako se može menjati i ne postoje ustavne garancije čak ni u pogledu nekih minimalnih nadležnosti teritorijalne autonomije. Upravo zbog toga je položaj teritorijalne autonomije u Ustavu Republike Srbije jedan od najvažnijih diskutabilnih pitanja, zbog kojeg je neophodno izmeniti celokupan ustavni okvir ove tematike, što se može očekivati u narednom periodu.

Ključne reči: autonomija, Vojvodina, autonomna pokrajina, Statut (osnovni zakon autonomne pokrajine), Ustav Republike Srbije

Beérkezés időpontja: 2014. 06. 07.

Közlésre elfogadva: 2014. 10. 17.